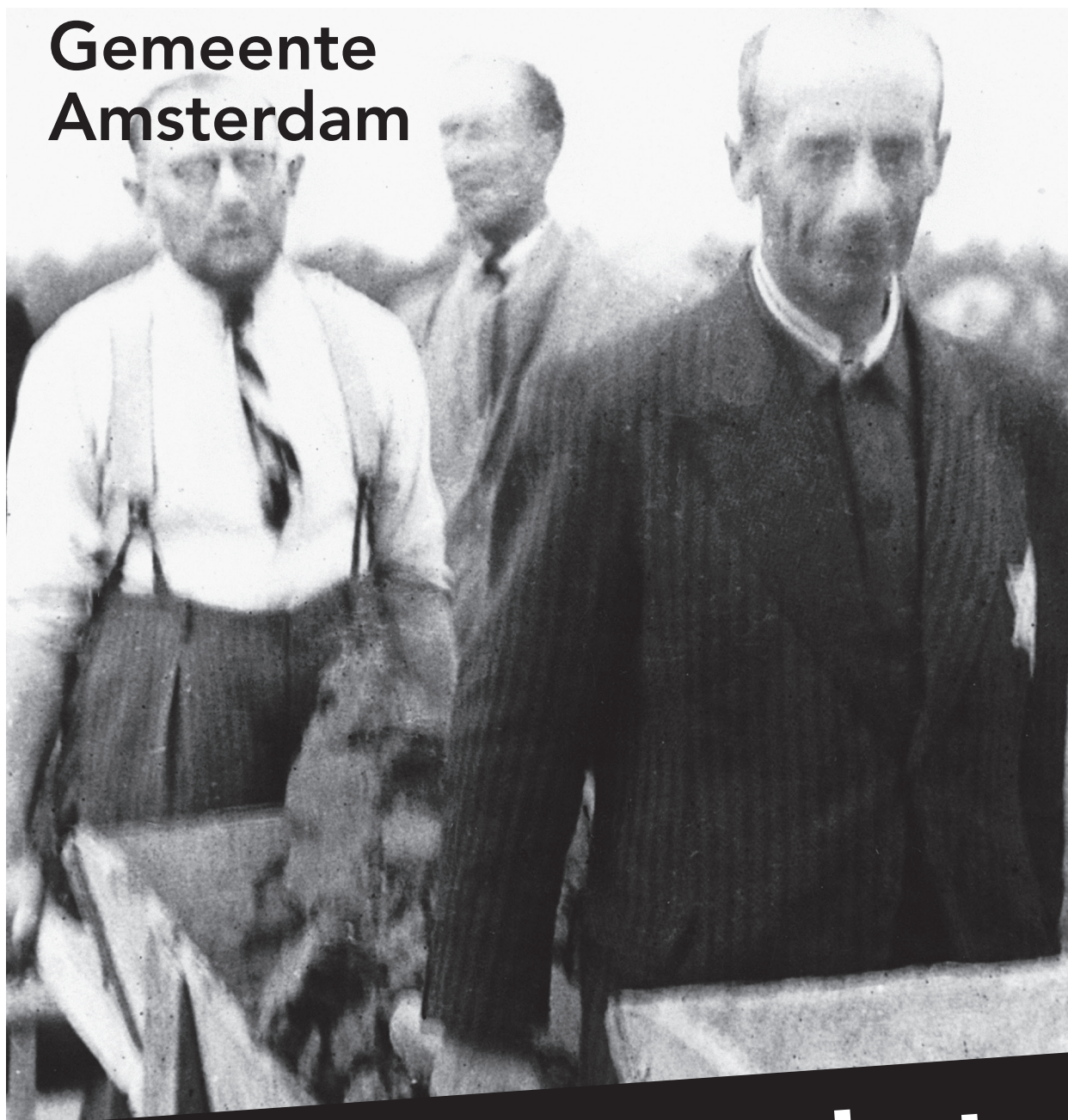

Gemeente
Amsterdam

Tewerkgesteld in het Amsterdamse Bos

Introductieles
in de klas

Inhoud

De oorlog in 7 minuten	4
Amsterdam tijdens de Oorlog	9
Anti-joodse maatregelen	12
Verboden	16
Het verhaal van Kiki Amsberg	20
Het bos	23
Einde van de oorlog	26
Tijdlijn opdracht	27
Bronnen	31

Foto voorzijde:

Gemengd gehuwde joodse mannen in het Boschplan, 1944
coll. Joods Historisch Museum

Introductieles

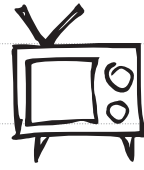
Tewerkgesteld in het Amsterdamse Bos

Waar denk jij aan als we het hebben over
vervolging van joden in Nederland tijdens
de Tweede Wereldoorlog?

De oorlog in 7 minuten

Lees de vragen goed door voordat de film begint. Beantwoord de vragen nadat je de film hebt bekeken.

1a. In 1933 kwam Adolf Hitler in Duitsland door verkiezingen aan de macht. Van welke partij was hij de leider?

1b. Kijk naar deze foto. Waarom denk je dat er een cirkel op deze foto staat? Leg uit.

Bron: wikipedia

1c. Lees het artikel <https://www.nd.nl/nieuws/varia/525285/opnieuw-in-beeld-dappere-man-weigert-hitlergroet-te-brengen>
Zou je jouw antwoord op vraag 1b willen aanpassen of aanvullen?

2. Op 10 november 1938 vond een massale aanval op joodse burgers in nazi-Duitsland plaats. Dit was de Reichskristallnacht, een antisemitische geweldsuitbarsting, die een etmaal voortraasde. Waarom denk je dat deze antisemitische geweldsuitbarsting zo werd genoemd?

2a. Kijk naar de foto. Leg uit wat je ziet.

Een joodse winkel in Berlijn waarvan de ruiten zijn ingeslagen, 10 november 1938. BeeldbankWo2-NIOD

Synagogen werden in brand gestoken, joodse winkels en woningen vernield en geplunderd, en joodse burgers mishandeld en vermoord. Ruim 30.000 joodse mannen in de leeftijd van zestien tot zestig jaar werden opgepakt en naar de concentratiekampen Dachau, Sachsenhausen en Buchenwald weggevoerd. Velen stierven daar als gevolg van martelingen, die ze maandenlang hebben moeten ondergaan.

Van joodse zijde in Duitsland werd na de oorlog bezwaar gemaakt tegen de benaming. Sindsdien wordt in Duitsland gesproken over Reichspogromnacht en Novemberpogrome 1938.

2b. Kan je dat na het lezen van de bovenstaande tekst uitleggen?

Na het aan de macht komen van Hitler en de opkomst van het nationaalsocialisme in Duitsland kwamen in 1933 tienduizenden vluchtelingen naar Nederland. Duitse sociaaldemocraten, communisten en joden zochten een veilig heenkomen. Nadat in 1935 de Neurenberger Rassenwetten werden ingevoerd, die joden hun burgerrechten ontnamen, nam het aantal joodse vluchtelingen toe. Door de grote toestroom ging de Nederlandse overheid haar toelatingsbeleid verscherpen en werden de toelatingseisen strenger. Na de Kristallnacht in 1938 werd het toelatingsbeleid in Nederland nog strenger.

3. Lees het volgende fragment over Julius Amsberg. Waarom en wanneer vluchtte hij met zijn gezin naar Nederland?

"Het feit dat je dan ineens tot jood wordt bestempeld vanwege je afkomst, want het geloof...bij een heleboel van die Duitsers speelde het geloof geen rol. Dus nee, het moet een ongelofelijke klap geweest zijn. Van de ene dag op de ander ontslagen als directeur. Als ik het me allemaal voorstel dan word ik erg emotioneel, want dat heeft natuurlijk altijd een rol gespeeld bij ons gezin, dat mijn vader zijn status kwijt was. Hij was iemand. Nou ja goed, hij gaat naar Nederland, zoekt een huis, ze komen in Amsterdam, ik ben er dan nog niet, in Amsterdam-Zuid terecht.

Ik denk dat hij kennissen had hier uit het bankwezen en Nederland daar waren ze al een keer met vakantie geweest en hadden daar al heel veel gezien en zo. Dat trok ze wel. Bovendien was het in de Eerste Wereldoorlog...was Nederland buiten de oorlog gebleven. Dus ze dachten dat gebeurt nu ook wel. Ja, die inval dat kon je niet bedenken. Ze zijn alleen gevlucht vanwege het antisemitisme en ze dachten Nederland is zo vredig, zo mooi, zo prettig en daar gaan we naartoe.

E: Ze zijn in 1934 gevlucht hè?

K: In 1933

E: in 1933 al?

K: ja, mijn vader is vooruitgegaan en heeft gekeken waar die kon wonen

E: oké. Dus hij is echt op zoek gegaan?

K: ja. Waar jij kon werken en doen."

4a. Lees het volgende fragment van Henk van Ameringen. Hoe voelde zijn vader zich bij het dragen van de gele ster?

"Mijn vader, toen ie die ster op moest hè, toen was die man niet alleen vanwege het feit van die ster, maar het feit dat ie ineens iets anders was dan alle anderen om zich heen, daar was ie helemaal van slag af, ...als ie op straat liep...hier die ster, dan had hij altijd een tas en daar liep ie zo mee [Henk demonstreert dat zijn vader liep met zijn tas voor zijn borst], hij liep zo op straat met die tas, totdat de sigarenwinkelier, hij was een fervent sigarenroker, maar die zei op een gegeven ogenblik: "hé Van Ameringen, jij bent een goede klant van ons geweest, van mijn geweest, maar ik moet je toch waarschuwen dat je niet zo moet rondlopen met die tas voor je ster, want anders moet ik dat doorgeven want dat is niet getolereerd". Ja, daar was ie weer helemaal van...afijn. Dat was nog vóór de periode dat ie naar de Lekstraat moest omdat de gemeente ...om naar Het Boschplan te gaan, het Amsterdamse Bos.

4b. Vanaf wanneer moesten joden in Nederland een gele ster (Jodenster) dragen? En vanaf welke leeftijd?

5a. Op 5 september 1944 kwamen Engelsen, Amerikanen en Canadezen ons land binnen om ons te bevrijden.
Hoe wordt deze dag genoemd?

5b. Kijk naar deze prent. Leg uit waarom het een spotpret wordt genoemd.

*De dolle dinsdag 5 september 1944, z.j.
coll. Joods Historisch Museum,
coll. Simon Peereboom (1923-2003)*

Amsterdam tijdens de Oorlog

We hebben het gehad over nazi-Duitsland en de vervolging van joodse burgers in Nederland. Maar wat gebeurde er in onze eigen hoofdstad? Wat gebeurde er in Amsterdam?

Door heel Amsterdam woonden joodse burgers.

Begin 1941 leefden er ca. 160.800 joden in Nederland, onder wie 15.000 Duitse vluchtelingen en 7500 staatloze en personen met een andere nationaliteit. In januari 1941 moesten alle joodse burgers zich aanmelden voor registratie. De bezetter beschouwde ca. 140.550 personen als 'vol'joden (drie of meer joodse grootouders). In Amsterdam woonden ca 67.000 joodse mannen, vrouwen en kinderen.

Dat kun je zien aan de kaart van Amsterdam op bladzijde 10. Deze kaart is in mei 1941 gemaakt door ambtenaren van de gemeente Amsterdam in opdracht van de Duitse bezetter, die wilde weten waar de joodse Amsterdammers in de stad woonden. Deze kaart is te zien in het Verzetsmuseum Amsterdam. Niet in elke wijk woonden er evenveel joodse Amsterdammers.

Elke stip telt 10 joodse inwoners.

6. Als je rechtsboven kijkt zie je dat de kaart gemaakt is door bureau van statistiek der gemeente Amsterdam in mei 1941. Kennelijk is deze kaart gemaakt door Nederlandse ambtenaren in opdracht van de Duitse bezetter.

De ambtenaren die deze kaart gemaakt hebben, hebben hun best gedaan om zo volledig mogelijk te zijn. Hadden ze daarin een andere keuze kunnen maken, wat denk je? Licht je antwoord toe.

Elke stip = 10 joden. Beeldbank WO2 – NIOD

7. In de wijken Centrum, Plantagebuurt, Transvaal en Zuid woonden de meeste joden. Hoe heten deze stadsdelen van Amsterdam nu?

8. Waar woon jij in Amsterdam? Zoek op het joodsmonument.nl iemand op die in jouw buurt woonde en beschrijf wat je van deze persoon kan vinden. Of zoek op het joodsmonument.nl iemand van jouw leeftijd. Wat kan je over deze persoon vertellen? Waar woonde hij of zij?

Alle joodse inwoners van Nederland moesten zich vanaf 10 januari 1941 laten registreren bij het bevolkingsregister. De Duitse bezetter had als regel dat je joods was als je tenminste één joodse grootouder had. Deze grootouder was joods wanneer hij ooit bij een joodse kerkelijke gemeente had gehoord.

9. Weet jij of jouw grootouders een joods, islamitisch, christelijk of een ander geloof hadden of geen geloof? En wat betekent dat voor jou? Voel jij je hierdoor anders dan je klasgenoten of vrienden?

Anti-joodse maatregelen

Nadat ambtenaren van de gemeente Amsterdam begin 1941 in opdracht van de Duitse bezetter nauwgezet hadden weergegeven hoeveel joodse burgers er per straat woonachtig waren, werden de grenzen van de Jodenbuurt vastgesteld. Spoedig verschenen er in de wijk borden met het opschrift: 'Joodsche Straat', 'Joodsche Wijk' of 'Joodsche Gracht'.

Vanaf 1942 was het idee om joodse inwoners zoveel mogelijk te concentreren in één gebied. Joden werden verplicht te verhuizen in de stad, als ook vanuit plaatsen buiten de stad. Zo moesten alle joden uit Zaandam op 14 januari 1942 verplicht naar de stad verhuizen – ze mochten alleen handbagage meenemen. Op de plattegrond van Amsterdam kun je de joodse wijk zien. Aan het begin van de 'Joodsche wijk' werd dat aangegeven met een bord. Kijk maar op de foto.

Waterlooplein met op de achtergrond de Mozes en Aaronkerk, ca. 1942, Fotograaf G.H. Krüger.
Beeldbank WO2 – NIOD

10. Luister naar de podcast "polarisatie". Deze vind je hier:
jodenvervolginginfotos.nl/verdieping
Wat wordt hier beschreven?

11. Waarom wordt de Joodsche Raad opgericht?

12. Wat vertelt Mariet Schmidt van Essen? Wat deed zij
dat eigenlijk niet mocht?

13. Waarom was het handig voor de Duitse bezetter om
joodse burgers te concentreren?

Kort na de bezetting kondigde de Duitse bezetter al de eerste anti-joodse maatregelen (Verordeningen) af om joden hun rechten en bezittingen af te nemen. Dat betekende dat joodse burgers steeds minder mochten en konden doen.

Er volgden meer anti-joodse maatregelen, allemaal bedoeld om de joodse bevolking steeds verder te isoleren en uit het economische leven te verwijderen. De joodse buurten werden gemarkeerd met borden, joden werden ontslagen, joodse eigenaren werd hun winkels en bedrijven afgenomen, joodse musici werden uit orkesten geweerd, joodse kinderen moesten naar aparte scholen.

Op 22 februari 1941 werd de buurt van het Waterlooplein afgezet. De dag daarna volgde een tweede razzia. Er werden 389 joodse mannen opgepakt. Zij werden naar concentratiekamp Buchenwald (Duitsland) en daarna naar Mauthausen (Oostenrijk) gedeporteerd.

Jonas Daniël Meijerplein, razzia op joodse mannen, 22 februari 1942
Beeldbank WO2 - NIOD

14. Wat is een razzia? Zoek dit op en leg in je eigen woorden uit:

Op dinsdag 25 februari brak de Februaristaking uit in Amsterdam en Hilversum.
Op 26 februari volgden de Zaanstreek, Utrecht, Haarlem, Velzen en Weesp.

15. Waarom brak er een staking uit?

16. Welke organisaties legden het werk neer? Zoek het hier op:
februaristaking.nl/februaristaking/de-staking-in-amsterdam/

17. Hoe reageren de Duitse bezetter op deze staking?
verzetmuseum.org/nl/kennisbank/februaristaking

**18. Wat gebeurde er na 25 en 26 februari? Heeft de staking
veel invloed gehad op het gedrag van de Duitse bezetter?**

Verboden

Vanaf 15 september 1941 mogen joodse mannen, vrouwen en kinderen eigenlijk helemaal niets meer. Op heel veel locaties verschenen borden met de tekst: 'Voor Joden Verboden'. Zo werden joden steeds meer gescheiden van niet-joden. Borden als deze verschenen vanaf 15 september 1941 in het straatbeeld.

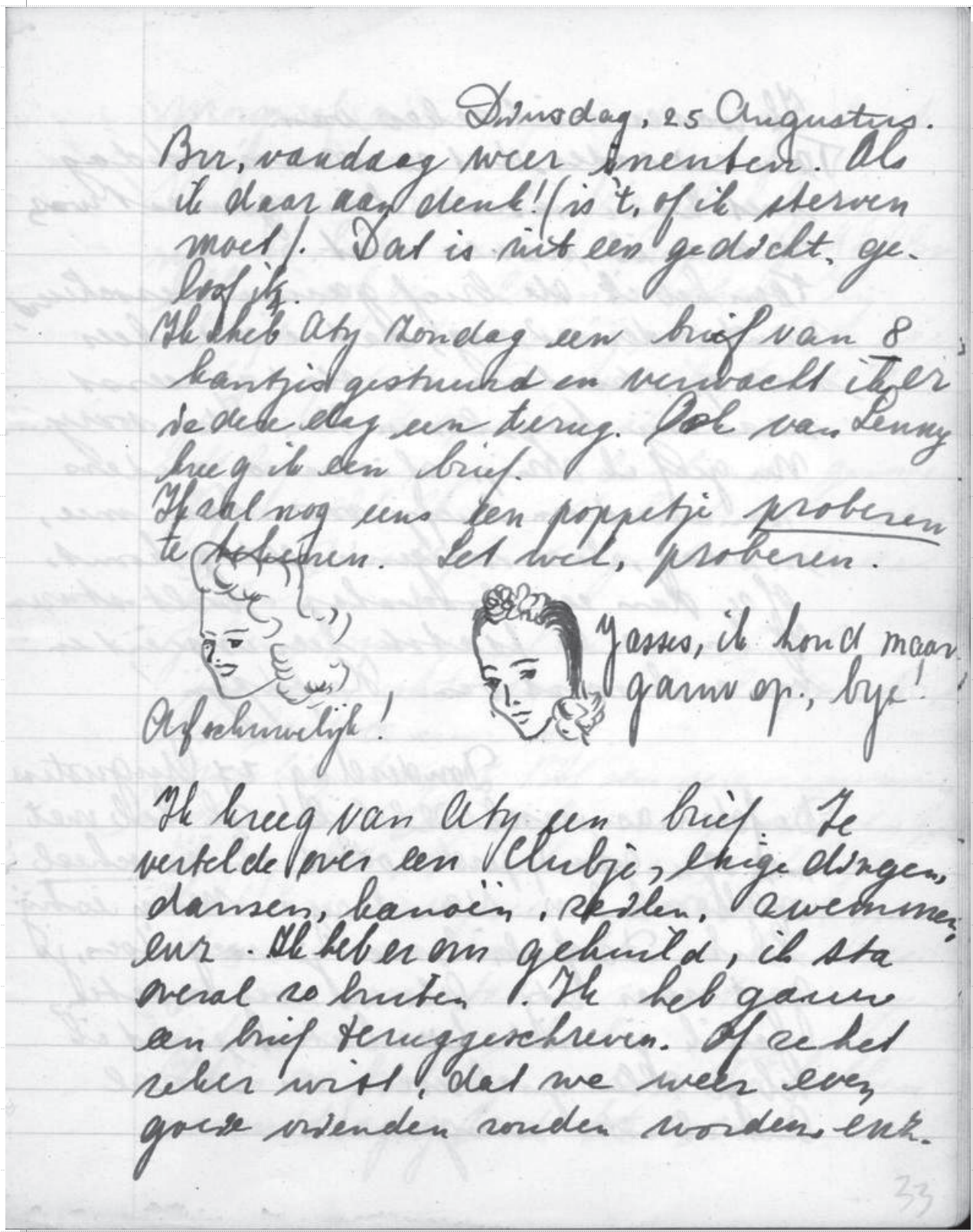
Coll. Joods Historisch Museum

19. Maar wat was er dan verboden? Zoek dit op.

Op 9 januari 1942 werd het verboden voor joodse leerlingen om openbaar onderwijs te volgen. Ze zouden voortaan les krijgen op afzonderlijke scholen voor joodse kinderen.

Lees het onderstaande fragment uit het Dagboek van Esther van Vriesland.

Fragment uit het dagboek van Esther van Vriesland, vier cahiers, 1941-1942.
coll. Joods Historisch Museum

20. Leg uit waarom Esther moest huilen.

Esther werd op 12 december 1926 in Gorinchem geboren. Op 5 oktober 1942 werd zij vermoord in Auschwitz. Op hetjoodsmonument.nl staat meer informatie over haar.

Er volgen nog meer anti-joodse maatregelen die joden steeds meer scheiden van niet-joden. Vanaf 3 mei 1942 zijn alle joden vanaf zes jaar verplicht een gele ster (Jodenster) zichtbaar op hun jas te dragen.

coll. Joods Historisch Museum

Vanaf juli 1942 beginnen de massale deportaties. Op 20 juli werd de Hollandsche Schouwburg, een theater, door de Duitse bezetter gevorderd als verzamel- en deportatieplaats. Het was een plek waar joodse mannen, vrouwen en kinderen die waren opgeroepen voor deportatie, zich moesten melden, maar het was ook de plek waar joden werden afgeleverd die waren opgepakt bij razzia's. Ook veel joodse onderduikers die waren verraden of ontdekt werden naar de Schouwburg gebracht. Tienduizenden mannen, vrouwen en kinderen werden vanaf de Schouwburg gedeporteerd naar Westerbork, en later ook naar Vught en verder naar concentratie- en vernietigingskampen zoals Auschwitz. (Tijdens de oorlog werd de Hollandsche Schouwburg ook de Joodse Schouwburg genoemd.)

21. Waar ligt de Hollandsche Schouwburg? Teken de locatie op de kaart.

coll. Stadsarchief Amsterdam

Het verhaal van Kiki Amsberg

Het gezin Amsberg, privébezit Kiki Amsberg

Lees hier het verhaal:

"In 1942, de Duitsers waren intussen binnengevallen en waren er bezig met de razzia's en in 1942 hebben de bisschoppen van de kansel geprotesteerd tegen de razzia's en toen hebben de Duitsers de joden, de katholieke joden gevangen genomen. Mijn vader toen ook. Toen is mijn moeder weer aan de gang gegaan om te proberen om hem vrij te krijgen. Zij heeft als "actrice" groot theater gemaakt. Daar waar wij woonden, om de hoek in de Euterpestraat, daar was de Sicherheitsdienst, daar is ze naar toegegaan en heeft gezegd "we zijn gemengd gehuwd, u kunt mijn man niet vasthouden en ik heb een Duitse vader en....". Mijn moeder had een paar halfbroers en zussen, waar ze niks mee te maken had, mijn grootvader is een paar keer getrouwd geweest en had een paar kinderen overal gemaakt ook onechte kinderen. En een van die kinderen zat in het Duitse leger.

Mijn moeder had dat gewoon als middel genomen om mijn vader vrij te krijgen en gezegd: "ik heb een halfbroer en dat kunt u niet doen" enfin zo en dat is gelukt. Hij werd weer vrijgelaten. Maar goed, daarna was de angst natuurlijk heel erg aanwezig dat ie weer gepakt zou worden. Want hij had gewoon een ster en een bewijs met een J en de razzia's waren veelvuldig bij ons in Amsterdam Zuid.

Onderduiken

Vanaf juli 1942 vonden er massale deportaties plaats. Enkele tienduizenden joden in Nederland probeerden door onder te duiken aan de deportaties te ontkomen, maar velen werden alsnog verraden. Onderduiken was niet eenvoudig: men moest een goede plek vinden, over geldmiddelen beschikken, een vals persoonsbewijs kunnen bemachtigen en kunnen rekenen op hulp van buiten.

Kiki Amsberg

Of dat laatste lukte hing in hoge mate af van iemands contacten. Ook liepen de onderduikgevers gevaar. Dat was allemaal niet zonder risico. De Duitse bezetter bleef op zoek naar ondergedoken joden. Er waren Nederlandse 'jodenjagers' die voor elke opgepakt jood 'kopgeld' kregen. Ook gemengd gehuwde joodse mannen en vrouwen doken soms onder. Ze genoten door hun huwelijk met een niet-joodse partner enige bescherming, maar angst en onzekerheid maakten dat ook zij probeerden onder te duiken. Sommige gemengd gehuwde joodse mannen doken thuis onder. Zoals Julius Amsberg. Hij dook in 1944 onder. Zijn dochter Kiki vertelt hoe dat ging: Mijn vader zat in de kelder. Daar weet ik dus ook niets van, maar kennelijk werd ik daar helemaal buitengehouden, maar ik weet dat mijn middelste zusje Juliane die bracht hem eten en hij bleef daar ook 's nachts. We hadden een hele grote dekenkist en ik heb altijd gedacht daar moet ie in geslapen hebben. Het was een rond, helemaal beslagen met ijzer, die hebben we dus gevonden toen we de kelder moesten ontruimen, een heel groot ding,

en ik denk dat ie zich daar in verstopte, dat lijkt me heet meest waarschijnlijke, die kon je dichttrekken. In die kelder was hij eigenlijk ook helemaal niet veilig met de razzia's, maar misschien gingen ze niet naar de kelder, misschien zochten ze daar niet, maar hij is een paar keer, als er iemand kwam dus, tijdens de razzia's, als ze het huis doorzochten, dan ging het zo, dat weet ik dan wel: dan deed mijn oudste zus haar opklapbed dicht en dan gingen ze op de plek van mijn vader sliep, liggen, want dat was warm, ze voelden gewoon waar het warm was. En dan vluchtte mijn vader naar de tuin, naar de burens. En nou ja zo redde hij het.

Hoe vaak het gebeurd is weet ik niet. Dat weet ik absoluut niet. Maar goed, en verder in de kelder, maar dat heb ik pas veel later ontdekt. Hij heeft daar gezeten nadat ie opgehouden was met werken in het Boschplan en dat ie ziek was geworden en hij het werk niet meer aankon, heeft ie daar dus gezeten vanaf denk ik de winter, november 1944 tot de bevrijding. Dat is vrij lang."

22. Wat vertelt Kiki Amsberg over haar moeder? Wat deed zij om Julius Amsberg weer thuis te krijgen?

23. Welke invloed hadden al deze ingrijpende ervaringen op zijn leven?

24. Waar zat Julius Amsberg precies? Zat hij altijd in de kelder?

25. Een deel van de tijd was hij gewoon in huis. Wat deed de oudste zus van Kiki als er razzia's waren? En waar ging Julius dan heen?

Het Bos

Julius Amsberg moest in 1944 als gemengd gehuwde joodse man verplicht in het Bos werken.

De aanleg van het Amsterdamse Bos was begonnen in 1934. Tijdens de oorlog ging dat door.

Begin 1942 werd de eerste groep joodse mannen tewerkgesteld in het Bos. Zij werden apart tewerkgesteld van niet-joodse mannen. Ze voeren over de Nieuwe Meer naar Polder Meerzicht. Het werk bestond uit landaanwinning, sloten graven en verbreden, en kades en oeverbescherming aanleggen.

Dit alles werd met de hand en kruiwagens gedaan. Omdat de veel mannen geen fysieke arbeid gewend waren, was het werk erg zwaar. Er zijn geen foto's gevonden van tewerkgestelde joodse mannen die in 1942 in het Amsterdamse Bos aan het werk zijn. Wel bestaan er foto's uit 1944 van gemengd gehuwde joodse mannen in het Bos.

gemengd gehuwde joodse mannen tewerkgesteld in het Bos
Coll. Joods Historisch Museum

Op 2 en 3 oktober zijn de mannen in de joodse werkkampen in Nederland opgepakt en naar Westerbork gevoerd. Vermoedelijk zijn er ook mannen die aan het werk waren in het Amsterdamse Bos opgepakt en weggevoerd naar Westerbork. Westerbork was een doorgangskamp. Dat betekent dat de mensen die daar zaten gedeporteerd zouden worden, velen werden weggevoerd naar het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz of vanaf maart 1943 ook naar het vernietigingskamp Sobibor, beiden in bezet-Polen.

Zo ging het ook met Emanuel Gobetz. De joodse slager Emanuel Gobetz (1900-1942) was gemengd gehuwd, zijn niet-joodse vrouw en hij hadden één kind. In 1937 moest hij als werkloze werken in het Bos. Tussen 1940 en 1942 werd hij geplaatst in werkkamp De Bruine Enk (Nunspeet) en vanaf 1942 in het joodse werkkamp Stuifzand (Hoogeveen). Op 9 juli 1942 werd hij vanwege zijn gemengde huwelijk vrijgesteld van arbeid in de joodse Rijkswerkkampen. Later werd Gobetz opnieuw tewerkgesteld, dit keer in het Nieuwe Meer in het Boschplan. In de nacht van 2 op 3 oktober 1942 werd hij van huis gehaald en naar Westerbork gevoerd. Kort daarop volgde deportatie naar Auschwitz, waar hij na aankomst werd vermoord.

Vanaf 1943 werden de gemengd gehuwde mannen opgeroepen voor een medische keuring om tewerkgesteld te kunnen worden.

26. Wat betekent "gemengd gehuwd"?

27. Zijn jouw ouders of grootouders gemengd gehuwd?

Op 23 december 1943 moesten in Amsterdam circa 2500 gemengd gehuwde joodse mannen tot 65 jaar oud zich melden voor een keuring. Mannen ouder dan 45 jaar werden tewerkgesteld in het Boschplan, de anderen op Schiphol-Oost.

Het is 5 januari 1944 wanneer de eerste gemengd gehuwde joodse mannen worden tewerkgesteld in het Boschplan. Zij mogen de gemeente tram gebruiken (met daarop het bord 'W.V. - Boschplan'), op vertoon van een 'Verwijzingsbiljet Werkverruiming'.

Hier zie je zo'n Verwijzingsbiljet.

WERKVERRUIMING		No. 020002
VERWIJZINGSBILJET No. 3		
VOOR DEN WERKNEMER		
Naam: <u>Konijn</u>		LOONKLASSE:
Voornamen:		Geh. kostw. ongeh.
Geboortedatum: <u>2-8-02</u>		Samenst. gezin
Adres: <u>Amstelchade 167</u>		1 Betrokkene <u>M</u>
Gemeente: <u>AMSTERDAM</u>		2 <u>X</u> <u>Ve</u>
Loon over te maken aan:		3
Naam:		4
Adres:		5
Gemeente:		6
Beroep: <u>X</u>		7
Nevenberoep:		8
Plaatsing ing. <u>13/6</u>		9
Te <u>HET BOSCH</u>		10
Plaats van vertrek: <u>N. Willemsdijk</u>		11
Aanvang werk-vertrek <u>Trein</u> <u>8.09</u> uur.		12
Huisvesting te:		Rentekaart No.
Aanteekeningen:		
Zonder dit bewijs wordt U niet op het werk toegelaten.		

28. Wat was de naam van deze meneer?

29. Wanneer was hij geboren en hoe oud was hij toen hij in het Bos moest werken?

Einde van de oorlog

Op 12 september 1944 trokken de geallieerden Limburg binnen. Maar toch duurt het nog tot mei 1945 om het hele land te bevrijden.

Nederland telde in mei 1940 ca. 140.550 joden. Vijfenzeventig procent daarvan is tijdens de Holocaust vermoord. Overlevenden werden geconfronteerd met de onvoorstelbare werkelijkheid: de moord op familie, geliefden en vrienden.

Tijdlijn opdracht

Bij dit boek krijg je een tijdlijn. Op deze tijdlijn zie je allerlei momenten staan met uitleg over wat er toen is gebeurd. Op 12 verschillende plekken is niets ingevuld. Jullie hebben van de docent een datum of een foto gekregen en bij die datum gaan jullie de informatie verzamelen. Op een ander moment ga je heel kort die informatie presenteren. In jouw presentatie moet je het volgende bespreken:

1. De datum
2. Waar gebeurde dit?
3. Omschrijf de gebeurtenis op de afbeelding/ foto
4. Wie waren hiervoor verantwoordelijk?
5. Waarom is dit gebeurd?

Omdat je nu alleen hebt ingevuld wat je zelf hebt onderzocht is een deel van de tijdlijn nog leeg. Schrijf hieronder tijdens de presentaties van de andere punten kort de datum op en wat er is gebeurd. Zo is aan het eind van het verhaal de tijdlijn gevuld.

25-26 februari 1941:

13 september 1941:

3 mei 1942:

14 juli 1942:

2/3 oktober 1942:

2 maart 1943:

5 september 1944:

15 september 1944:

Wat heb je geleerd tijdens deze les?

Wat heeft deze les jou gebracht?

Welk inzicht heb je gekregen?

Is jouw beeld veranderd sinds het begin van de les?

Wat doet deze informatie met jou?

Bronnen

verzetmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog/begrippenlijst/achtergrond,stakingen/februaristaking

tweedewereldoorlog.nl/

dedokwerker.nl/jodenjacht.html

amsterdam.nl/nieuws/achtergrond/wees-solidair/

joodsegeschiedenisamsterdam.nl/joodse-geschiedenis-van-amsterdam/

amsterdamsebos.nl/geschiedenis/historisch-erfgoed/werkverschaffing/

verzetmuseum.org/uploads/archive/museum/wisselexpoos/b-nnekamp/bonne_waterlooplein1024.jpg

<https://www.nd.nl/nieuws/varia/525285/opnieuw-in-beeld-dappere-man-weigert-hitlergroet-te-brengen>

jodenvervolginginfotos.nl/verdieping

joodsmonument.nl

*Gemengd gehuwde joodse mannen in het Boschplan, 1944
coll. Joods Historisch Museum*